

Тема 25. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Західноукраїнські землі опинилися на початку 20-х рр. XX ст. у складі трьох держав: **Східна Галичина у складі Польщі, Північна Буковина та Південна Бессарабія у складі Румунії, Закарпаття у складі Чехословаччини.**

Загальна характеристика

Політична сфера: відсутність органів самоврядування; заборона українським представникам обіймати адміністративні посади в державі, керівні посади в армії; обмеження політичних прав українців.

Економічна сфера: колоніальний характер економіки; панівне становище іноземного капіталу; переважання аграрного сектора; екстенсивний характер сільського господарства; малоземелля та безземелля селян; **міграція та еміграція** населення як результат безземелля та безробіття; розвиток кооперативного руху.

Національне життя: асиміляція українського населення; обмеження у сфері освіти та культури; національне гноблення українського населення.

Українські землі у складі Польщі

Перебування у складі Польщі **Східної Галичини, Західної Волині**, Західного Полісся, Холмщини, Підляшшя, Посяння, Лемківщини. Поділ польських земель на корінні польські землі («А») та окраїнні - переважно українські й білоруські землі («Б»); перші - отримували дешеві кредити і державну підтримку, другі - використовувалися як ринок збуту, джерело дешевої сировини та робочої сили й надавалися польським **осадникам** - колоністам. Політика полонізації (зміна назви Східної Галичини на Малопольщу, закриття українських шкіл, квота на вступ українців до Львівського університету та інших вищих навчальних закладів). Протягом **1921 – 1925 рр. у Львові діяв Таємний український університет** – український нелегальний вищий навчальний заклад, що діяв в умовах польської окупації. Політика **«пацифікації»** **Пацифікація («умиротворення українського народу»)** - офіційна назва масових репресій польської влади щодо українського населення Галичини, проведених урядом Польщі восени 1930 р. як реакція на дії українських терористів ОУН.

Політичні партії та організації Східної Галичини

Назва	Дата	Лідери	Ідеї та діяльність
Комуністична партія Західної України (КПЗУ)	1919 р.		Визволення Західної України шляхом соціалістичної революції, приєднання до радянської України.
<u>Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО)</u>	<u>1925 р.</u>	Д.Левицький В.Мудрий	<u>Наймасовіша українська політична організація Галичини.</u> Створення незалежної соборної України мирним шляхом на демократичних засадах; захист інтересів українського населення; культурно-просвітницька організація.
Українська військова організація (УВО)	липень 1920 р.	Є.Коновалець	Створення Української соборної держави шляхом загальнонаціонального повстання українського народу.
<u>Організація українських націоналістів (ОУН) (на основі УВО)</u>	<u>1929 р.</u>	<u>Є.Коновалець</u> , <u>С.Бандера</u>	Створення Української соборної держави шляхом загальнонаціонального повстання українського народу; <u>використання терористичних методів боротьби</u> ; ідеологічна основа – <u>інтегральний націоналізм Д.Донцова</u> .

Інтегральний націоналізм – націоналістична ідеологія ОУН, що заперечувала ліберальні цінності й проповідувала рішучі дії заради національних інтересів. Автором інтегрального націоналізму **був Д.Донцов**.

Українські землі у складі Румунії

Перебування у складі Румунії **Північної Буковини та Південної Бессарабії**. **Найгірше становище українських земель**. Переселення румунських колоністів на землі Північної Буковини. Запровадження воєнного стану на окупованих українських територіях. Політика **румунізації**. Закриття українських шкіл, ліквідація української кафедри в Чернівецькому університеті, заборона на ввезення українських книжок тощо. Переслідування Української церкви. Антирумунське повстання українців (**Татарбунарське 1924 р.**). Діяльність (із 1918 р.) **Комуністичної партії Буковини**, діяльність із **1927 р. Української національної партії (УНП)** на чолі з **В. Залозецьким (Гербу Сас)** (шукали компроміс із урядом Румунії, здобули декілька місць у румунському парламенті). Виділення з УНП радикального крила на чолі з **О. Зибачинським** (нелегальна діяльність конспіративних груп за зразком оунівських). **1938 р. - установлення в Румунії військової диктатури, заборона всіх політичних партій.**

Українські землі у складі Чехословаччини

Перебування у складі Чехословаччини **Закарпаття**. **Найкраще становище українських земель**. Більш сприятливі, ніж в інших державах, умови для економічного розвитку. Заснування українських шкіл, гімназій. Діяльність

«Просвіт». Створення українських театральних осередків, хорів тощо. Відсутність суто українських політичних партій.

Проголошення Карпатської України

30 вересня 1938 р. - Мюнхенська змова Німеччини з іншими європейськими державами (Франції, Великобританії), яка поклала початок **розчленуванню Чехословаччини**. Чехословаччина перестає існувати як незалежна держава.

11 жовтня 1938 р. - надання **автономії Підкарпатській Русі** (офіційна назва Закарпаття). Голова автономного уряду - **А. Волошин**.

2 листопада 1938 р. - Віденський арбітраж, за рішенням якого частина території Закарпаття передавалася **Угорщині**.

30 грудня 1938 р. - зміна назви «Підкарпатська Русь» на **«Карпатська Україна»**. Проведення низки реформ (українізація адміністративної влади та освіти, початок створення збройних сил - «Карпатської Січі», вибори до Сейму тощо).

14 березня 1939 р. - початок окупації Закарпаття угорськими військами.

15 березня 1939 р. - **проголошення незалежності Карпатської України, обрання президентом А. Волошина** (столиця - Хуст, прапор - синьо-жовтий, армія - Карпатська Січ).

Кінець березня 1939 р. - остаточна окупація території Закарпаття угорськими військами.

Таким чином, у 1939 р. українські землі були у складі таких трьох держав: **Східна Галичина та Західна Волинь у складі Польщі, Північна Буковина та Південна Бессарабія у складі Румунії, Закарпаття у складі Угорщини.**